ڕۆڤار
جەمیل صائیب
ژمارە
55
تەمووزی
2009

خوێندنەوەیەك بۆ لە خەرمای

جەمیل صائیب

سەرەتا وەکو ڕۆژنامەنووسێك هاتووەتە مەیدانی ئەدەب و هونەر، نەك وەکو چیرۆکنووس، ماوەیەك سەرنووسەری ڕۆژنامەی "ژیانەوە "بووە، بەڵام لەدواییدا لەبەر کاروباری میری وازی لە ڕۆژنامە هێنا، دوای ئەویش بەینێك بووەوە سەرنووسەری ڕۆژنامەی "ژین" کە هی پیرەمێردی خالی بووە. ل5. ئەو چیرۆکە بە دەستوخەتی چیرۆکنووس خۆی نووسراوەتەوە، "جەمال بابان" پێشەکی و لێکۆڵینەوەی بۆ نووسیوە، لە ساڵی (1975) لە چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد- بەغدا لە چاپ دراوە، لە کتێبخانەی نیشتمانی بەغدا ژمارە (914)ی ساڵی (1975)ی دراوەتێ، بە قەبارەی (15سم × 22سم)ە. "جەمیل سائیب" یەکێك بووە لەو سێ کەسەی کە لە پێشبڕکێی ڕۆژنامەی "پێشکەوتن" خەڵاتی وەرگرتووە، هەرچەندە ئەو نووسینەی شتێکی سادەو ساکارە، بەڵام بۆ ڕۆژی خۆی وەکو نووسین بە زمانی کوردی شتێکی باش بووە، چیرۆکی " لە خەوما"ی" جەمیل سائیب" واقعی سەردەمی "شێخ مەحمود"ی نەمر باس دەکات، ئەو چیرۆکە تەواو نەکراوە، یاخود تەواو کراوە، بەڵام نەگەیشتووەتە دەست ئێمە، بەڵام نووسەر لە شوێنێکی ئەوتۆ کۆتایی بە چیرۆکەکە هێناوە کە مانای تەواوی داوەتە دەست هەروەکو بڵێی تەواو بووە. "جەمال بابان" کە پێشەکی بۆ کتێبەکە نووسیوە تەواو هەڵوێستی لەگەڵ" جەمیل سائیب"ە.

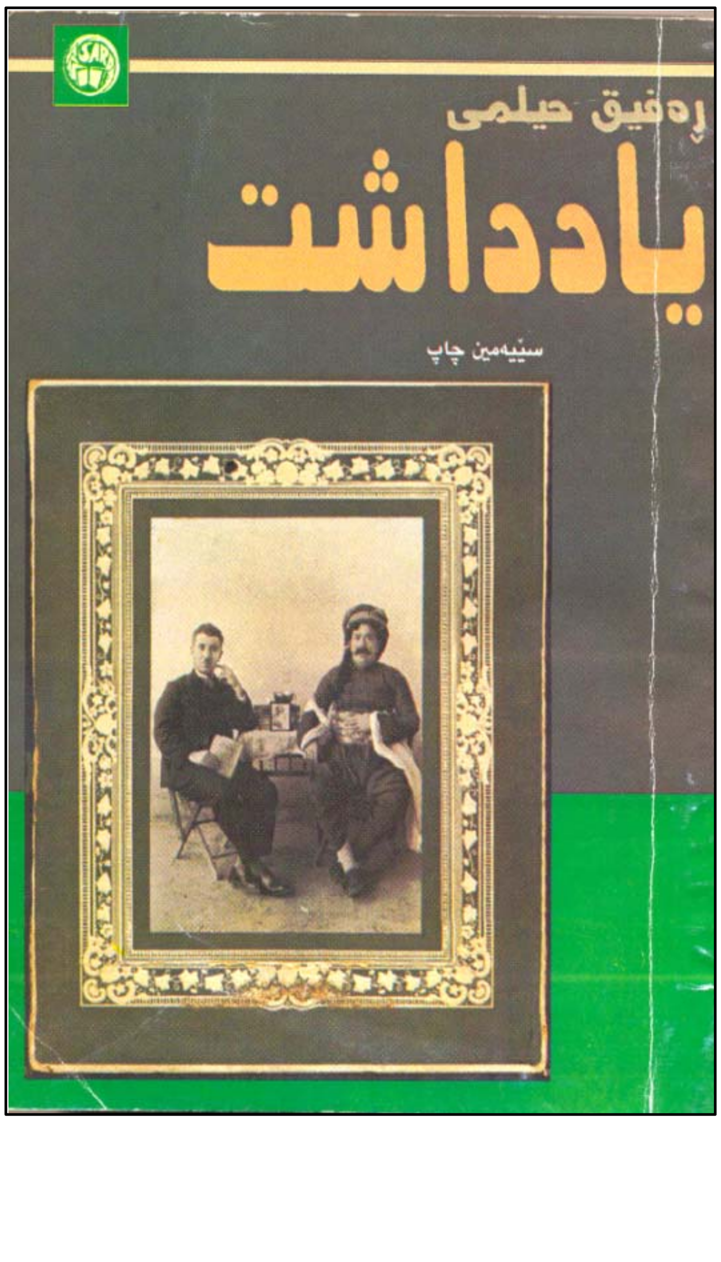

دەربارەی هەڵسەنگاندنی سەردەمی حکومڕانی "شێخ مەحمود"، کەچی هەندێك جاریش هەواڵی ئەوە دەدات خۆی وەکو بێ لایەنێك پیشان بدات. گومانی تێدا نییە کەوا کۆمەڵە "مرۆڤ"ێکی ناو شارو ناو کورد خۆی و دەوروپشت و هەموو جیهان دەوری حوکمی شێخیان دابوو کە لێرەدا ماوەی درێژە پێدانیان نییە،

ئەحمەد موختار جاف

دیسان گومانیشی تیا نییە، کەوا" شێخ مەحمود" خۆی پیاوێکی بە ئایین ڕاست و ئازاو نیشتمانپەروەر و دڵساف داوێن و پاك بوو، بەڵام لە هەمانکاتدا پیاوێکی خۆش باوەڕ تەبیعەت عەشایەری و نیمچە خوێندەوار و کەم تەجروبە بوو لە مەیدانی سیاسەتی دەوڵەتاندا. لا16. "جەمال بابان" لە نووسینی پێشەکییەکەیدا زیاتر پشتی بە یادداشتەکانی مامۆستا "ڕەفیق حیلمی" بەستووە، کە زۆر سەرپێیانە دەوری "شێخ مەحمود"ی هەڵسەنگاندووە، جگە لەوەش "جەمیل سائیب" تەنها لایەنی کەموکوڕییەکانی سەردەمی شێخ باس دەکات ڕەخنە لەسەردەمەکە دەگرێت، هەڵچوونی کەف و کوڵێکی دەروونی خۆیەتی بە شێخی هەڵڕشتووە، چونکە لە ماوەی ساڵێکدا دوو عەزیزی لێ کوژراون، "شێخ مەحمود"یش بە کوشتنەکەیان تاوانبار کراوە، کە "عارف سائیب و جەمال عیرفان"ن" .جەمال بابان"یش دەڵێت "بۆیە من گومانم لەوە نییە کە کوشتنی ئەم دووانە کارێکی زۆری کردووەتە سەر دڵ و دەروونی کاکینە "ئازناوی جەمیل سائیب"ە سەرنووسینەکەشی هێجگار لەبەرئەوەی کە بەبێ سووچ و گوناه هەردووکیان کوژران. دیارە "جەمال بابان" کوشتنی ئەو دوو عەزیزەی "جەمیل سائیب" دەخاتە ئەستۆی شێخ وەکو دەڵێت "لەلایەکی دیکەوە" جەمال عیرفان" کە یەکێك بوو لە منەوەرەکانی ئەوسا برای حەبیبە خانی ژنی و دوای ئەویش برای حەپسە خانی ژنی، دیسان لە مانگی کانوونی ساڵی (1923)دا کوژران کوشتنەکەی ئەویش هەر درایە پاڵ شێخ، ئیتر ئاگای لێ بوویێت یان نا، هەر ئەو لێپرسراوە، چونکە لەکاتی دەست ڕۆیشتنی ئەودا بووە، لە کاتێکدا کە خۆشی ئاوارەو لەگەڵ ماڵ و منداڵیدا لە غەریباتی دەژیان.لا24. ناکرێت ئێمە گوللە بە تاریکییەوە بنێین و بڵێین شێخ بەرپرسە لە کوشتن و هەموو خراپەکاری سەردەمەکەی خۆی، بەڵکو دەورو پشتەکەشی کەم تا زۆر ڕۆڵی خۆیان بینیوە، هەرگیز ئەو قسەیەش مانای ئەوە نییە "شێخ مەحمود" پیاوێکی بێ هەڵە بووە. ئەو ڕۆشنبیرو خوێندەوارانەی سەردەمی شێخ هەر هەموویان شیریان لە کاڵانێدا هەڵنەکێشاوە بۆ شێخ، بەڵکو کەمێکیشیان گەر قسەیەکی یاخود هۆنراوەیەکی گوتبێت لە دژی سەردەمەکەی "شێخ مەحمود" لە دڵسۆزییەوە بووە، لە کاتێکدا "جەمال بابان" دوو شاعیری سەردەمی شێخ بە نموومە دەهێنێتەوە وەکو "شێخ محەمەدی خالس و حەمدی شاعیر" هەڵوێستی ئەو دوو شاعیرە گەلێك جیاواز بووە لە هەڵوێستی "جەمیل سائیب "ئەوە لە لایەك، لە لایەکی دیکەوە، بۆ نموونە ئەو شاعیرانەشی نەدەهێنایەوە کە هەردەم لە پاڵپشتی شێخدا بووینە بۆ نموونە "کەمالی" دەڵێت: ئەوا ئەی شەمعی دین پەروانەکەی دەوری چراکەی هات غەریب و دەربەدەر مەجنونی بێ بەرگ و نەواکەت هات لەمەدحی تۆ هەتا هەڵبەستێ هەڵبەستی بە سۆزو تەڕ فیداتم شاعیری

ڕۆڤار

ژمارە
55
تەموزی
2009

شیرین کەلام و خۆش ئەداکەت هات بەشەو بۆ پاسی دەرکی کۆشکەکەت چاکە قبوولی کە گەماڵە پیرەکەی پیران وکەلبی بەوەفاکەت هات ریا ناکەم ئەزانم شاهیدە ئاوێنەی قەلبت فیدای بەندەکەت یەعنی"کەمالی" بەوە ناکەت هات دیوانی کەمالی لا56. هەروەها "ئەحمەد موختار جاف" سەرەڕای ئەوەی ماوەیەك لەلایەن شێخ بەندکراوە کە چی هەر دەبیبنن ستایشی شێخ دەکات لە هۆنراوەیەکیدا، بنوارە دیوانی "ئەحمەد موختار" کەچی لەچیرۆکی "مەسەلەی ویژدان"دا رەخنە لە دامودەزگای شێخ دەگرێت. کەچی لەسەرەتا تاکو کۆتایی چیرۆکی "لەخەوما" هەر طلبە و باس لە خراپی سەردەمی شێخە، عەبدولجەبار المطلجی لە کتێبی (النقد الادبی)دا دەڵێت) الحکم علیه بالحسن و القبیح) واتە رەخنە پڕیاردانە لەسەر چاکی و خراپی، دیارە هیچ یەکێکمان رازی نابین بەوەی هەر باس لە کەموکوڕییەکانمان بکرێت و لایەنە باشەکانیشمان پشتگوێ و فەرامۆش بکرێت، باشە ئەوە لایەنی باشەی سەردەمی شێخ نییە لە" جەمیل سائیب" بەو شێوە هێرش دەکاتە سەر دامودەزگای "شێخ مەحمود" هەروەها پیرەمێردی شاعیر بە هۆنراوەی :

ئەبێ بەخشندە ملکەچ کا لە ئاستی موچەخۆری خۆی
سوراحی سەربفرودێنێ لە بۆ پیاڵە کە تێکا بۆی

سەرەتا "جەمیل سائیب" چیرۆکەکەی خۆی بە خەون دەست پێدەکات کە پیاوێکی بێ کارەو خاوەن ماڵ و منداڵە سەری سوڕماوە کە چ کارێك بکات بۆ ئەوەی ماڵ و منداڵی بژێنێت؟ بۆیە پڕیار دەدات سەفەر بکات، چونکە هیچ چارەیەکی دیکەی نییە. شەوێك لە خەوما واگیرم خواردوو، ساحێب کولفەت و منداڵ بێ پول وبێ پارە، زۆر ئەحوالێکی خراپ و ناخۆشم هەیە، هەر بیر دەکەمەوە لەبەر خۆمەوە دەڵێم، یارەببی چی بکەم، چۆن هەوڵێك بدەم شتێکم دەستکەوێ، ئیدارەی خۆم و ماڵ و منداڵی پێ رێك بخەم و لەژێر باری قەرزو نەبوونیدا دەربچم، هەر چەندە سەرم هێناو برد غەیری سەفەرکردن هیچ چارەیەکی دیکەم بۆ خۆم نەدۆزییەوە. لا29. شار بێ حاکمە و یاسای تێدا نییە، بۆیە هەر کەسێك دوو پیاوی هەبێت دەبێت رێگرو رێگا لەو کاروان دەگرێت، جا ئەو کەسەی خاوەن دەستی خۆیەتی ئەوە باشە ئەگینا کاری خراپە دزو جەردە رووتی دەکاتەوە "یاخوا دوژمنی ئیمانت بێ ئەو رۆژە لە سێ چوار لاوە جەردەو ئەشقیا هاتنە سەر رێگامان بوو بە تەقەو هۆری تفەنگ و شەڕو هەرا، فەقەت کاروانەکەی ئێمە قەڵەبالغ بوون هەموو تفەنگیان پێبوو، لەبەرئەوە جەردەکان هیچیان زۆریان بەسەریاندا نەدەشکاو نەگەڕانەوە. لا30. چیرۆکنووس دیمەنی ئەو شەوەمان بۆ دەگێڕێتەوە ترس لە لایەك سەرماو سۆڵە لە لایەکی دی، بارانیش تنوك تنوك دەبارێ و وردە وردەش لە زیادبووندایە، ئەویش لەسەرتاپای لەشی ئاو دەچۆڕێت، دنیا لە پاش نیوەڕۆوە بوو بە هەورو هەڵڵا، کزەبایەکی زۆر ساردی ئەهات، جارجار بروسکەو چەخماخەی ئەدا، پاش عەسر تنۆکە تنۆکە دایکردە باران، ئێمەش هەر ئەڕۆین ئەڵێین لەسەرخوا، هەرچۆنێك بێت هەر بڕۆین چاکە، بارانیش هەتا ئەهات زیاد دەکات منیش لەسەرما وەختە زیرە بکەم، شەویش هات بەسەردا تاریك و تنۆك، ترس و لەرز سەرماو باران زەندەقدار زەندەقی دەچوو، منیش ئاو لە تەپڵی سەرمەوە دێتە خوارەوە .لا31. ئیتر هەرچۆنێك بێت بەرەبەری بەیانی گوێبیستی سەرگەلی ئاوایی دەبن، کە ئەویش نیشانەی گەیشتە مەنزل تروسکەی ئاگرو دوور بە دووری ئەبینرا، بەڵام چ گەیشتنێك سەد خۆزگە بە ترس و لەرزی رێگا لە دەمی شێر رزگاریان دەبێت دەکەونە دەمی گورگ، لە پڕ سێ پیاوی تفەنگ بە دەست رێگایان پێدەگرن کاروان ئەدەن بەملاو بەولادا سەرو پۆتەلاکی سێ چوارێکیان کوتایەوە دیارە ئەویش بێبەش نابێت لەو تێهەڵدانەو یەك دوو شەپازللەی مزری بەردەکەوێ، پاش ئەو شەق تێهەڵدانە ئینجا پرسیارو وەڵام دەست پێدەکات بارتان چییە؟ چیتان پێیە لە کوێوە دێن؟ خەلقی کوێن.. تاد، هەتا نۆرە دێتە سەر ئەو قەدەرێك سەیری قەدو قیافەی دەکەن و لێی مۆر دەبنەوە ئینجا دەکەونە پرسیار لێکردنی، بەڵام لەبەر ئەوە شەوە چاو چاو نابینێ شقارتەیەك دادەگیرسێنی بۆ ئەوەی باشتر سەیری بکات ئەمە چییەو کێییەو لە کوێوە هاتووە؟ لێرەدا چیرۆکنووس هەوڵدەدات هەرچی سیمای ناشیرینی پیاوی حکومەت هەیە بە خراپی پیشانی خوێنەر بدات، چونکە کاروانچییەکان هەوڵ دەدەن قەناعەتیان پێبهێنن، بەڵام سوودی نابێت تاکو گیرفانی ئەویش نەبڕن دڵیان ئاو ناخواتەوە، بەڵام بە داخەوە ئەوان گەلێك بێخەبەرن لەوەی کە گیرفانی بە تاڵەو هاتووە کاسبی بۆ خۆی بکات و پارەیەك بۆ ماڵ و منداڵی پێکەوەبنێ، بەڵام هەیهو پیاوی هەژار لە کوێ و

ژمارە
55
تەمووزی
2009

پیاوی حکومەت لە کوێ! دیارە پاڕانەوە سوودی نابێت، بۆیە پیاوانی حکومەت ناچار دەبن سیفەتی جاسووسی بدەنە پالّی، ئەگەر نەتوانم گیرفانت ببڕم، دەتوانم کێشەت بۆ پەیدا بکەم. کابرای کاروانچیان بانگکردە لاوە، لەگەڵ ئەویش قەدەرێك چرپە چرپیان کرد، کابرایەکیش هات بەلای منەوە گوتی باوکم ئەمانە بەهیوای ئەوەن شتێکیان بدرێتێ، منیش سوێندم بۆ خواردن کە تۆ لە هیچیان نیت و هیچیشت نییە بیاندەیتێ فەقەت ئەوان هەر دەست هەڵناگرن و چۆن لەژێر چنگی ئەم بەدبەختانە دەرت بێنین، منیش تێگەیشتم کە ئیشەکە ناڕەحەتەو ئەمانە تەشقەڵە ئەکەن، یان ئەبێ شتێکیان بدرێتی یان ئێمە بە قەڵبەیەکدا ئەدەن و منیش کێچ لە باخەڵمدا بۆ پولێك سەوزەڵە گیانم ئەڵێ، ل 34 .

چیرۆکنووس سەفەرەکەی بە چەند قۆناغێك یاخود چەند بەشێك داگیرکردووە یەکەمیان چۆنییەتی سەفەرەکەی تاکو گەیشتووتە خان، بەشی دووەمی لە خانەوە دەست پێدەکات وشەی خان واتە جێگای راگرتنی وڵاغ کە خەڵك لە شوێنی دیکەوە دەهاتن وڵاغیان تێدا دەبەستەوە، هەر لەگەڵ وڵاغەکاندا خاوەن وڵاغیش دەمایەوە، بە خاوەن خانیش دەڵێن خانچی، کاتێك دەگەنە خان بە هەر جۆرێك بێت شوێنی خۆی دەکاتەوە، بەڵام شین و گریانی دراوسێ خانە بواری نوستن نادەن، پرسیار دەکات دەڵێن ئەوە کەسوکاریان کوژراوە گوێم گرت لەو نزیکانەوە لە ماڵێك دەنگی شیوەن و گریان و لاواندنەوەو کورزاندنەوە یەت ئەمما چۆن دەنگێ، هەروا بەردی ئەتواندەوە، هەروەك بهێنی ساجێك ژیلەمۆ بکەینە جەرگمەوە ئاگرم تێبەربوو، خۆم لە بیرچووە بێ پەروا وەکو شێت راپەڕیم چوومە دەرەوە لە خانچەکەم پرسی گوتم ئەم شیوەن و گریانە چییە؟ ئەوە هیچێکی وا نییە ئەو ژن و منداڵانە مێرودو باوکیان کوژراوە. ل 35. کابرای خانچی زۆر بە ساکارییەوە باس لە کوشتن دەکات هەروەکو بڵێی راهاتووە لەلای بۆتە کارێکی ئاسایی، چیرۆکنووسیش زۆر پەرۆشە بۆیان، بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە سەرتاپای چیرۆکەکە باس لە کوشتن و بڕین دەکات وەکو بڵێی شارەو ئاگری بەسەردا دەبارێت و خوێنەر تووشی نا ئومێدییەکی زۆر دەکات و هەتا وای لێدێت رەشبین بێت بەرامبەر سەردەمەکەی. چیرۆکنووس لەو دیمەنە دەبێتەوە دێتە سەر دیمەنێکی تاڵتر ئەویش دەنگی تەقەی تفەنگ و هەراو زەنا، دیسان پرسیار لە خانچی دەکاتەوەو خانچیش بێزاری دەردەبڕێ و دەڵێ گەر من هەر وەڵامی تۆ بدەمەوە دەبێت خەریکی هیچی تر نەبم، تۆ هێشتا شتی وات نەدیوە بۆیە هەموو شتێك دەپرسی؟ خاوەنی ئەو ماڵە چەند رۆژێکە لەسەر جاسووسی و ماسوسی گیراوەو فەلاقەیەکی زۆرکراوەو لە پاشان داوای جەزایەکی زۆر کراوە، ئەویش پارەی نەبوو بیدا ماڵەکەیان فرۆشتووە ئەویش بەشی جەزای نەکرد ئێستاش خۆی هەر حەپسەو کەچی ئەو فەقیرە دز هاتۆتە سەر ماڵەکەشی ئەو تۆزە پڕوپیشەیشان کە ماوە هەڵبەت بردویانە، وا تفەنگیشیان پێوە دەنێن، ئێستا منداڵێکی نەکوژرا بێ هەر باشە. ل 39. بەڕاستی ئەوەیە شاری بێ حاکمە، هەرچی کارەساتی ناڕێك و جەرگ بڕ هەیە جەمیل سائیب کۆی کردۆتەوەو خستوویەتە پاڵ دامودەزگای ئەو سەردەمە، کورد دەڵێت ماڵ نەبوو میوانیشی هاتە سەر، عەرەب دەڵێت) ناقد شئ لا یعطی) ئاخر ئەو قوڕبەسەرانە ئەو هەموو کارەساتە جەرگبڕە یەك لە دوای یەکانە چۆن بەسەریاندا هاتووە؟ چیرۆکنووس شەو تا بەیانی بە دوای ئەو وەڵامانەدا دەگەڕا کە ئەو بە چاوی خۆی دیبوی بەدەم ئەو پرسیارو وەڵامانە بەیانی لێ دەبێتەوە لە دەرگا دەدرێت و سێ زەبەلاحی گەورەی تفەنگ بە دەست بەدوای کابرای جاسوس دەگەڕان کە خۆیەتی، هەرچی دادو فیغان و پاڕانەوە هەبوو کەڵکی نەبوو راپێچی زیندانی دەکەن، نەك هەر ئەوەندەش بەڵکو کەوتنە وێزەی گیانی بە شەق و زللەو لێدان و سەرو سەکوت کوتانەوە پێش

خۆیان دام یاسا هیچ ڕۆڵێکی نییە، بەڵکو یاسای گیرفان ڕۆڵی خۆی دەبینێت، هەر کەسێك دەیگرێت بە بارێك برنج و هیزەیەك ڕۆن پێستەیەك پەنیر بەڕەڵا دەکرێت چۆن حەپسکراوە کێ حەپسی کردووە بۆچی حەبسکراوە؟ ئەوە هەر هی خۆمان بوو، بە قەبری باوکم قبوڵی ناکەم، ئا فڵانەکەس بچۆ بڵێ هەر ئێستا ئەبێ کوێخا فڵان بەڕەڵا بکرێ، هەر ئەمشەو ئەبێت بێتە دەرەوە، (لە دڵی خۆما گوتم خۆزگەم بەخۆی)، شڵپ دەستی ماچکرایەوە، ئەویش برایەوە، ل 46. ئەوە حاڵ و باری دارو دەستەی حکومەت بوو کە کاروباری وڵات بەڕێوە دەبەن. هەر لەو ژوورە لە ماوەی کاتژمێرێك سەد گیروگرفتی تێدا چارەسەرکرا، وەکو مەحکەمەی لاهای مەجلس لوزان و (عسبە الامم) نانی چەند کەس بڕاو خوێنی چەند مەزلوم ونبوو، چەند کەس دامەزرا حەق و ماڵی چەند کەس زەوتکرا. ل 47. یەکەمین چینی کۆمەڵ کە پێشوازی لێدەکرێت پیاوی ئایین (مەلا) دەیەوێت فوتوایان پێ دەرکات کە ئەوانە جاسوسن لە ڕێگا لایان داوە بۆیە ڕوو دەکاتە مەلاکان دەڵێت (ئەی عولەمای میللەت بزانم ئێوە دەرهەق بە مانە بەم زاڵم بێ دین و متەدانە قسەتان چییەو ئەڵێن چی ئاخۆ ماڵ و حاڵ و ژنی ئەمانە چییان دەرهەق بکرێت باشە) لە وەڵامدا پیاوانی ئایینی مێزەر بەسەرو سیواك هەڵگر، فەتوای ئەوە دەدەن(لازمە ماڵیان هەمموو بۆ (بیت المال سەرف بکرێت)، ژنیشیان لێ تەفریق بکرێ و ئەمانە لە پاش موروری عدەی شەرعی ئەتوانن شویەکی دی بۆخۆیان بکەن) ل 52. کێشەو ململانێ سەردەمی شێخ گەلێك ئالۆزو نالەبار بوو هەر کەسێك بە ئارەزووی خۆی سەرچۆپی ئەگرت و کوردیش دەڵێت سەرچۆپی بدە گامێشی بۆ ناندینی رایدەکێشێ، ئەو سەردەمەش حکومەتی عوسمانی شکستی هێنابوو بەرامبەر سوێندخۆرەکان، دیارە هەندێك کەس بەرژوەندیان لە دەستدابوو بۆیە هەوڵیان دەدا ئەو بەرژوەندییە لە ڕێگای شێخەوە بە دەستبهێنن(مەسلەحەت بۆ تۆ وایە لەگەڵ تورکاندا ڕێکبکەوێ و بە ئەمرو قسەی ئەوان هەڵسوڕێت بنێری بە شوێن ئەواندا کە بێن لێرە دانیشن، ئەوسا ئێرە بە تەواوی بۆ تۆ ساغ دەبێتەوەو شکلی حکومەت دەگرێ ل 60 .(لەلایەکی دیکەوە کۆمەڵێکی دی سیاسەت و دەسەڵاتی ئینگلیزەکانیان پێ باش بوو هەوڵیان دەدا قەناعەت بە شێخ بهێنن کە دەستی لەگەڵ ئەواندا تێکەڵ بکات، کەواتە شێخی نەمر کەوتبوو نێو دوو بەرداشەوە لەلایەك تورك خوازەکان لەلایەکی دیکەوە ئینگلیز ویستەکان. قوربان ئێستا ئیش بە ڕەنگێکی وا دیاری داوە کە منداڵی ساواش تێدەگاو ئەیزانێت ئەم میللەتەو ئەو وزیعەتە بێ ئەوەی حکومەتی ئینگلیز دەستی بەسەردا بکێشێ و پشتیوانی بکات ناژی و سەرناگرێ، ئەگەر ئێمە ئومێدێکمان بە بوونی خۆمان و سەربەرزی گەورەیی وڵاتەکە بێ هەر بەواستەی حکومەتی ئینگلیزەوە ئێستا کەوا ئێمە هەوڵی ئیشمانە چاومان لە ڕوناکی پاشەڕۆژمانە، دیارە خۆمان لە خۆمانەوە هیچمان بۆ پێك نایەت و سەرناگرێ چونکە سەردەت بەسنعەت نە تیجارەت هیچێکی وامان هەیە کە خۆمانی پێ بژێنین لەبەر ئەوە ئێمە معین و پیشتوانێکمان ئەوێ کە ئەویش مەگەر هەر حکومەتێکی گەورەو بەدەست و دەوڵەمەندی وەکو ئینگلیز بێ، ل 65. لێرەدا دەبینین چیرۆکنووس شێخ مەحمودی کردۆتە داشی دامە هەر کەسێك دێت بە ئارەزووی خۆی گەمەی پێدەکات ئەویش دڵی کەسیان لە خۆی ناڕەنجێنێ وەکو جەماعەتی ئەشهدو بیلا، من وا هەست ناکەم شێخ هێندە کەسایەتییەکی لاوازی هەبووبێت وەکو ئەو شێوەی جەمیل سائیب وێنەی کێشاوە لە چیرۆکەکەیدا لە سەردەمی شێخ مەحمود گەلێك کەس بە چەك دژی وەستابوون، (جەمیل سائیب) ی چیرۆکنووسیش بە قەڵەم دژی وەستاوە. لە ڕووی هونەرییەوە چیرۆکەکە توانیویەتی تەکنیکی چیرۆك بەکاربهێنێت کە بۆ سەردەمەکەی خۆی گەلێك باش بووە، هەروەها لە ڕووی داڕشتنەوە کە هەندێك وشەی عەرەبی بەکارهێناوە کە ئەویش زمانی ئەو سەردەمە بووە ئەگینا لە ڕووی ماناو ڕێزمانەوە گەلێك لە چیرۆکەکانی ئێستادا سەرکەوتووترە. هەروەها توانییویەتی گەلێك پەندی پێشینان لە چیرۆکەکەیدا بەکاربهێنێت کە هەموویان لە جێگای خۆیاندایەو تام و لەزەتێکی جوانی بە چیرۆکەکەداوە وەکو (باران وا دەباری دەتگوت کوندەی سەرەو ژێرە) ل 31. هەروەها (تاریکە شەوە گەلالی لە ناو) (شەوبوو تاریکە و ئەموستە چاو) **(**کێچ لە باخەڵمدا بۆ پولێك سەوزەڵە گیانم ئەڵێ) (دارپوزای لە خۆی نەبێ ناقڵیشێ**)**.

تەماشای ئەو سەرچاوانەکراوە:

1. چیرۆکی هونەری کوردی/ حوسێن عارف
2. چیم دی / ئەحمەد خواجە.

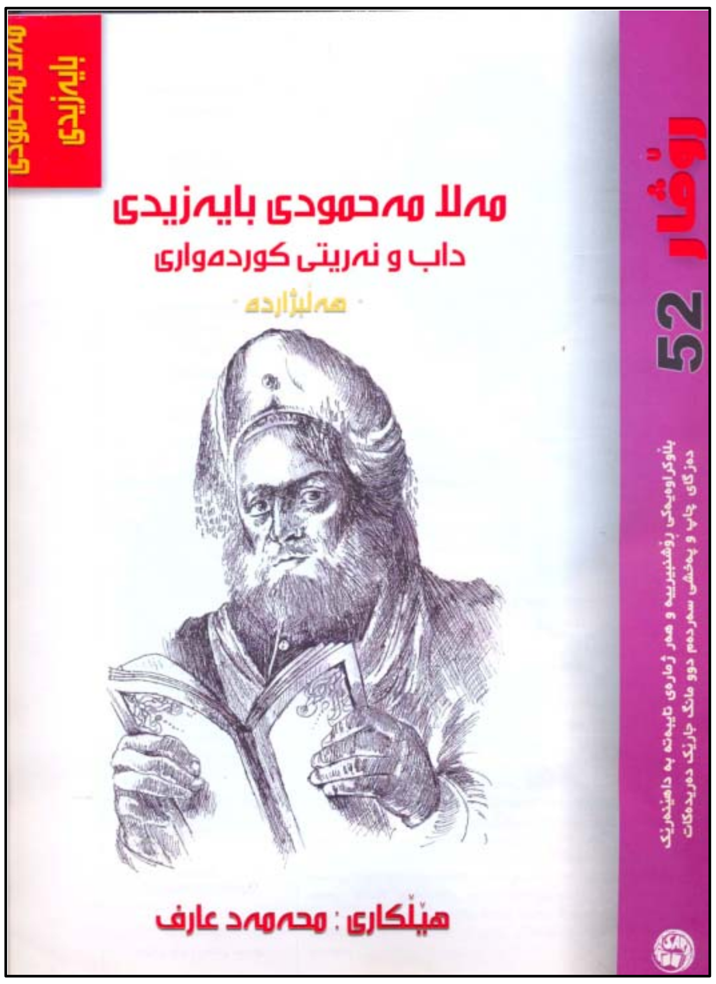
رۆڤار
52
مەلا مەحمودی بایەزیدی
داب و نەریتی کوردەواری
- هەڵبژاردە -
هێڵکاری : محەمەد عارف

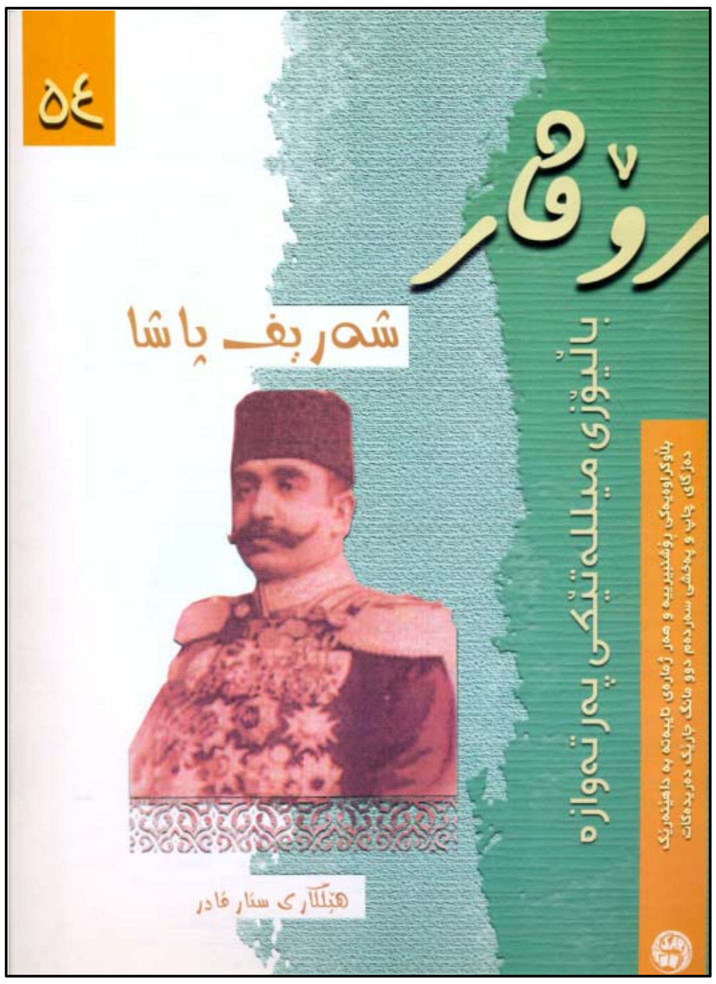
٥٤
رۆڤار
شەریف پاشا
باڵیۆزی میللەتێکی پەرتەوازە
هێڵکاری ستار قادر

رۆڤار
51
ئاگرێك لە دڵەوە
کەشتێك بە دنیای پیرەمێرددا
شیعرو رۆژنامەوانی
- هەڵبژاردە -

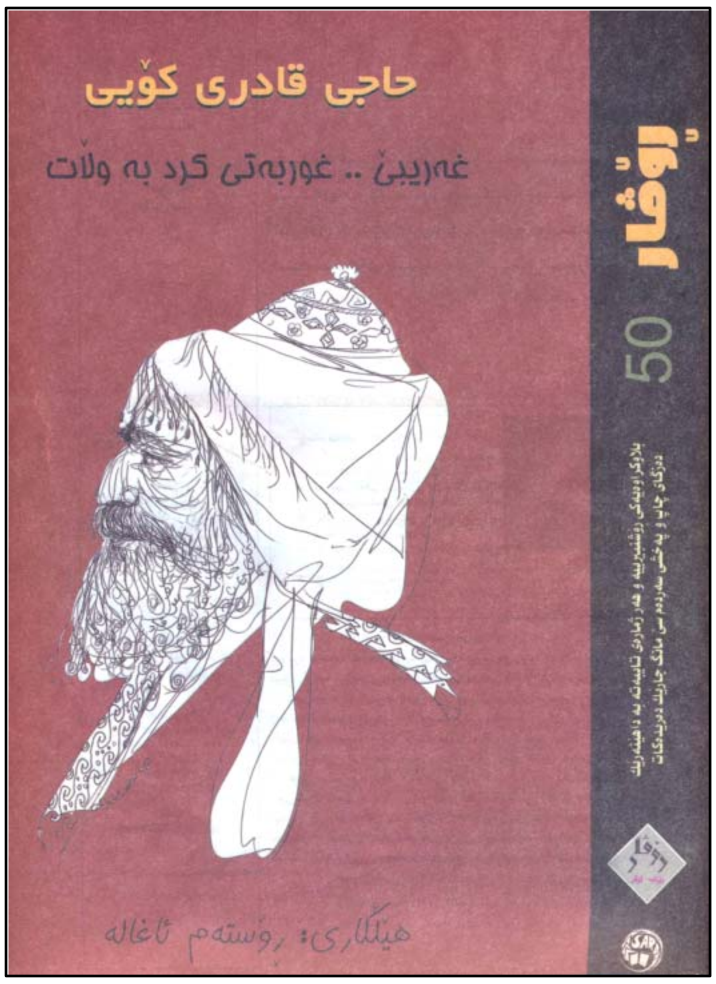
رۆڤار
50
حاجی قادری کۆیی
غەریبێ .. غوربەتی کرد بە وڵات
هێڵکاری: رۆستەم ئاغالە